

Θεσσαλιώτιδος Τιμόθεος: Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, πρότυπο πίστεως, παιδείας και αγάπης προς την πατρίδα

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμόθεος, το απόγευμα της Κυριακής 23 Αυγούστου 2026, χοροστάτησε στην ακολουθία του Εσπερινού στον πανηγυρίζοντα Ιερό Ναό Αγίου Κοσμά του Αιτωλού Ασημοχωρίου.

Στο τέλος της ακολουθίας, ο Σεβασμιώτατος αναφέρθηκε εκτενώς στη ζωή, την

πνευματική πορεία, το ιεραποστολικό έργο και το μαρτύριο του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, τον οποίο χαρακτήρισε Μεγάλο Μάρτυρα της Πίστεως και της Πατρίδας, Ιεραπόστολο και Εθναπόστολο. Μέσα από την αναφορά στη ζωή του Αγίου ανέδειξε όχι μόνο το τεράστιο έργο που επιτέλεσε κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, αλλά και το διαχρονικό μήνυμα που εξακολουθεί να απευθύνει η μορφή του στην Εκκλησία και στους ανθρώπους της εποχής μας.

Η ζωή και η δράση του Αγίου Κοσμά τοποθετήθηκαν μέσα στις ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες της εποχής του. Το Γένος βρισκόταν υπό την κυριαρχία των Τούρκων, ενώ η αμάθεια, η πνευματική παρακμή και η απομάκρυνση από την πίστη δημιουργούσαν ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο ο άνθρωπος εύκολα μπορούσε να παραιτηθεί από κάθε προσπάθεια και να αποδεχθεί ως δεδομένη την κατάσταση στην οποία βρισκόταν.

Μέσα σε αυτή την πραγματικότητα, όμως, ο Άγιος Κοσμάς δεν έμεινε αδρανής.

Από τη νεανική του ηλικία αναζήτησε τη γνώση και την πνευματική καλλιέργεια. Το κοσμικό του όνομα ήταν Κωνσταντίνος Ανυφαντής και η πορεία του προς τη μόρφωση υπήρξε καθοριστική για όσα αργότερα θα προσέφερε στην Εκκλησία και στο υπόδουλο Γένος. Σπούδασε στα Μεγάλα Βραγγιανά και στη συνέχεια στην Αθωνιάδα Σχολή, όπου απέκτησε γνώσεις θεολογίας, φιλοσοφίας, γλωσσών και άλλων επιστημών.

Η μόρφωση, ωστόσο, δεν αποτέλεσε για εκείνον αυτοσκοπό. Η γνώση δεν έμεινε σε προσωπικό επίπεδο, αλλά μετατράπηκε σε διακονία. Ο Κωνσταντίνος οδηγήθηκε στη Μονή Φιλοθέου του Αγίου Όρους, όπου σε ηλικία 44 ετών έγινε μοναχός και έλαβε το όνομα Κοσμάς. Εκεί, μέσα από την άσκηση, την προσευχή και τη μελέτη της Αγίας Γραφής, προχώρησε σε βαθύτερη πνευματική σχέση με τον Θεό.

Όπως υπογράμμισε, για τον Άγιο Κοσμά η Αγία Γραφή δεν ήταν ένα βιβλίο που

απλώς μελετούσε, αλλά ένας ζωντανός τρόπος επικοινωνίας με τον Ιησού Χριστό. Η μελέτη του λόγου του Θεού τον οδήγησε στην επίγνωση της αποστολής του και στην απόφαση να αφιερώσει τη ζωή του στην υπηρεσία του λαού του Θεού. Έτσι, ο μοναχός Κοσμάς αναδείχθηκε σε Απόστολο, Ιεραπόστολο και Εθναπόστολο, μεταφέροντας την πίστη, τη γνώση και την ελπίδα στους ανθρώπους που τις είχαν περισσότερο ανάγκη.

Με την ευλογία του Οικουμενικού Πατριάρχη και των κατά τόπους Επισκόπων, πραγματοποίησε τέσσερις μεγάλες αποστολικές περιοδείες μέσα σε διάστημα δέκα ετών. Ακολούθησε, κατά τον λόγο του Μητροπολίτη, τα βήματα του Αποστόλου Παύλου και περιόδευσε σε πολλές περιοχές της Μακεδονίας, της Ηπείρου, της Κεντρικής Ελλάδας, της Θεσσαλίας, της Πελοποννήσου, αλλά και στα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου. Παντού μετέφερε το μήνυμα του Ευαγγελίου και προσπάθησε να αναστήσει πνευματικά έναν λαό που είχε ανάγκη από πίστη, γνώση και ελπίδα.

Η δράση του, όπως τόνισε, δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στο κήρυγμα της

πίστεως. Ο Άγιος Κοσμάς γνώριζε ότι η πνευματική ελευθερία συνδέεται άμεσα με την παιδεία και τη γνώση. Γι' αυτό και έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην ίδρυση σχολείων. Πίστευε ότι ένας λαός που παραμένει αμόρφωτος είναι ευάλωτος στη χειραγώγηση και δεν μπορεί να προχωρήσει πραγματικά.

Για τον λόγο αυτό ίδρυσε 247 σχολεία κατώτερης εκπαίδευσης και 10 ανώτερης εκπαίδευσης. Η προσπάθειά του για την παιδεία αποτελούσε ουσιαστικό τμήμα της ιεραποστολικής του δράσης, καθώς επιδίωκε να δημιουργήσει ανθρώπους που θα μπορούσαν να σκέπτονται, να γνωρίζουν την πίστη τους, να σέβονται την παράδοσή τους και να αγωνίζονται για την πρόοδο του τόπου τους.

Παράλληλα, αγωνίστηκε για την πνευματική αφύπνιση και του κλήρου. Μέσα στις

δύσκολες συνθήκες της Τουρκοκρατίας, υπήρχαν περιπτώσεις κατά τις οποίες είχε αποδυναμωθεί το εκκλησιαστικό φρόνημα και είχε υποχωρήσει το ήθος και το έθος της Εκκλησίας. Ο Άγιος Κοσμάς επιδίωξε να επαναφέρει κληρικούς και λαό στην παράδοση, στο δόγμα και στη ζωντανή πίστη της Εκκλησίας.

Ταυτόχρονα, συνέδεσε την πίστη με την αγάπη προς την πατρίδα. Η ελευθερία του ανθρώπου δεν ήταν γι' αυτόν μόνο ένα πολιτικό ή κοινωνικό αίτημα. Ξεκινούσε από την εσωτερική ελευθερία του ανθρώπου, από την απελευθέρωσή του από τα πάθη, την αμάθεια, τον φόβο και την πνευματική υποδούλωση. Ο άνθρωπος που πιστεύει στον Χριστό καλείται να σκέπτεται ελεύθερα, να εργάζεται, να προοδεύει και να ενδιαφέρεται για την ευημερία του τόπου του.

Μέσα σε αυτή την προσπάθεια, ο Άγιος Κοσμάς ήρθε αντιμέτωπος και με ισχυρά

συμφέροντα της εποχής του. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στον αγώνα του για την Κυριακή, την οποία υπερασπίστηκε ως ημέρα αφιερωμένη στον Θεό. Η πραγματοποίηση παζαριών και εμπορικών δραστηριοτήτων κατά την Κυριακή είχε ως αποτέλεσμα να απομακρύνονται οι άνθρωποι από τον εκκλησιασμό και τη Θεία Λειτουργία. Ο Άγιος αντιτάχθηκε σε αυτή την κατάσταση και προσπάθησε να επαναφέρει στη συνείδηση του λαού τη σημασία της Κυριακής ως «Κυρίου ημέρας».

Με αφορμή το παράδειγμα αυτό, επισημάνθηκε ότι το ζήτημα παραμένει επίκαιρο. Η Κυριακή δεν αποτελεί απλώς μία ακόμη ημέρα της εβδομάδας, αλλά ημέρα λατρείας, Θείας Ευχαριστίας και κοινωνίας με τον Θεό. Ο εκκλησιασμός, η συμμετοχή στη Θεία Λειτουργία, η συνάντηση της οικογένειας και η ανάπαυση από τις καθημερινές μέριμνες αποτελούν στοιχεία που βοηθούν τον άνθρωπο να διατηρεί ζωντανή τη σχέση του με τον Χριστό, την Εκκλησία και τους συνανθρώπους του.

Ο αγώνας του Αγίου Κοσμά δεν ήταν χωρίς συνέπειες. Οι προσπάθειές του

δημιούργησαν αντιδράσεις και εχθρούς και τελικά οδηγήθηκε στο μαρτύριο. Συνελήφθη και θανατώθηκε στη Βόρεια Ήπειρο διά απαγχονισμού, παραδίδοντας τη ζωή του για την πίστη και την αποστολή που είχε αναλάβει.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστική υπήρξε η αναφορά στη στάση του Αγίου κατά την ώρα του μαρτυρίου του. Δεν αντιστάθηκε ούτε προσπάθησε να αποφύγει το τέλος του. Προσευχήθηκε, ευλόγησε τα τέσσερα σημεία του ορίζοντος, σταύρωσε τα χέρια του στο στήθος και παραδόθηκε στην αγχόνη. Η στάση αυτή φανέρωνε, όπως σημείωσε, έναν άνθρωπο που είχε φτάσει σε βαθιά εσωτερική ειρήνη, επειδή είχε αγωνιστεί πνευματικά και είχε απελευθερωθεί από τα πάθη και τον φόβο.

Το μαρτύριο, επομένως, δεν αποτέλεσε μια απομονωμένη στιγμή στη ζωή του Αγίου. Ήταν η κορύφωση μιας ολόκληρης πορείας. Προηγήθηκε η μόρφωση, η μοναχική ζωή, η άσκηση, η μελέτη της Αγίας Γραφής, η Ιεροσύνη, η Ιεραποστολή, η ίδρυση σχολείων, το κήρυγμα, η αφύπνιση του λαού και η υπεράσπιση της πίστεως. Όλα αυτά συνέθεσαν μια ζωή ολοκληρωτικά αφιερωμένη στον Χριστό και στον άνθρωπο.

Για τον λόγο αυτό, όπως ανέφερε, η τιμή προς τον Άγιο Κοσμά δεν μπορεί να

περιορίζεται μόνο στην προσκύνηση της εικόνας του ή στη συμμετοχή στην πανήγυρη. Η πραγματική τιμή προς έναν Άγιο βρίσκεται στη μίμηση του παραδείγματός του. Ο πιστός καλείται να φύγει από τον ναό έχοντας πάρει μαζί του κάτι από το φρόνημα του Αγίου, κάτι από την πίστη, την αγάπη, τον αγώνα, την ελευθερία και την αφοσίωσή του στον Χριστό.

Ιδιαίτερη επικαιρότητα έχει και η αγάπη του Αγίου Κοσμά προς την πατρίδα. Ο Εθναπόστολος δεν έβλεπε την πίστη και την πατρίδα ως δύο διαφορετικές πραγματικότητες. Η αγάπη προς τον Θεό οδηγούσε σε αγάπη προς τον άνθρωπο και τον τόπο του, ενώ η πνευματική ελευθερία αποτελούσε προϋπόθεση για μια κοινωνία που θα μπορούσε να προοδεύσει και να σταθεί με αξιοπρέπεια.

Στο σημείο αυτό έγινε αναφορά και στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει

η πατρίδα, με ιδιαίτερη μνεία στο Αιγαίο και στις κυριαρχικές διεκδικήσεις. Το παράδειγμα του Αγίου Κοσμά, ο οποίος αγωνίστηκε σε μια πολύ διαφορετική εποχή για την πνευματική και εθνική αφύπνιση των ανθρώπων, παραμένει έτσι επίκαιρο και σήμερα.

Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι ο Άγιος Κοσμάς δεν αντιμετώπισε τους ανθρώπους με βάση την καταγωγή ή τη θρησκευτική τους διαφορετικότητα. Ο στόχος του ήταν να μεταφέρει έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, να καλλιεργήσει την ειρήνη, την πρόοδο και την πνευματική ελευθερία και να βοηθήσει τον άνθρωπο να ανακαλύψει την αξία της ζωής μέσα από τη σχέση του με τον Θεό.

Η μορφή του Αγίου Κοσμά αποκαλύπτει έτσι έναν άνθρωπο ο οποίος πρώτα εργάστηκε στον εαυτό του και στη συνέχεια βγήκε προς τον κόσμο. Πρώτα αγωνίστηκε για την κάθαρση και την πνευματική του ολοκλήρωση και έπειτα έγινε κήρυκας, παιδαγωγός, ιεραπόστολος και εθναπόστολος. Η εσωτερική του ελευθερία του έδωσε τη δυνατότητα να σταθεί με ειρήνη ακόμη και μπροστά στον θάνατο.

Αυτό ακριβώς το παράδειγμα κλήθηκαν να κρατήσουν οι πιστοί. Να μην

περιορίζουν τη χριστιανική ζωή στην εξωτερική συμμετοχή στις ακολουθίες, αλλά να εργάζονται καθημερινά για την καλλιέργεια της πίστεως, των αρετών και της αγάπης. Να αναζητούν τη γνώση, να προστατεύουν την πνευματική τους ελευθερία, να αγαπούν την Εκκλησία και την πατρίδα και να προσπαθούν να αφήνουν στη ζωή τους ένα αποτύπωμα αντίστοιχο με εκείνο που άφησε ο Άγιος Κοσμάς.

Η πανήγυρη αποτέλεσε, επομένως, μια ευκαιρία όχι μόνο να τιμηθεί ένας μεγάλος Άγιος της Εκκλησίας, αλλά και να ανανεωθεί η μνήμη του αγώνα του. Ένας αγώνας που ξεκίνησε από την προσωπική του σχέση με τον Χριστό και απλώθηκε σε ολόκληρη την κοινωνία, μέσα από το κήρυγμα, την παιδεία, την πνευματική αφύπνιση, την αγάπη προς την πατρίδα και τελικά το μαρτύριο.

Ολοκληρώνοντας, ο Μητροπολίτης κ. Τιμόθεος ευχήθηκε η Χάρη του Θεού και οι

πρεσβείες του Αγίου Ενδόξου Ιερομάρτυρος Κοσμά του Αιτωλού να συνοδεύουν όλους τους πιστούς, να ενισχύουν τη ζωή και την πίστη τους και να τους βοηθούν να γίνονται μιμητές του Αγίου στην αγάπη προς τον Θεό, την Εκκλησία και τον συνάνθρωπο.

Η ζωή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού εξακολουθεί να αποτελεί μια ζωντανή πρόσκληση για πνευματικό αγώνα, παιδεία, ελευθερία και ευθύνη.

Ένας άνθρωπος που ξεκίνησε από την Αιτωλία, μορφώθηκε, ασκήθηκε, αφιερώθηκε στον Θεό και περιόδευσε σε ολόκληρο τον υπόδουλο ελληνικό χώρο, έγινε τελικά μάρτυρας της πίστεως και της πατρίδας, αφήνοντας πίσω του ένα έργο που εξακολουθεί να εμπνέει και να διδάσκει.

